

ARAŞTIRMA MAKALESİ

RESEARCH ARTICLE

CBU-SBED, 2020, 7(3): 285 -293

Obezite Prevalansının En Yüksek ve En Düşük Olduğu İllerde Öğrenim Gören Öğrencilerin Obez Gebelere İlişkin Ön Yargılarının Belirlenmesi

Determining the Prejudices Regarding Obese Pregnants of Students Studying in the Cities Where Obesity Prevalence Is Highest and Lowest

Elif Yağmur Gür¹, Serap Ejder Apay¹, Serap Öztürk Altınayak^{2,3}, Evşen Nazik⁴

¹Atatürk Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi, Ebelik Bölüm, Erzurum, Türkiye

²Gaziosmanpaşa Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Ebelik Bölümü, Tokat, Türkiye

³Ondokuz Mayıs Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi, Ebelik Bölümü, Samsun, Türkiye

⁴Çukurova Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Bölümü, Adana, Türkiye

e-mail: yagmur_8707@hotmail.com, sejder@hotmail.com, serapozturk88@hotmail.com, enazik@cu.edu.tr

Orcid: 0000-0002-4949-3614

Orcid: 0000-0003-0978-1993

Orcid: 0000-0002-3882-0966

Orcid: 0000-0001-5464-4462

*Sorumlu Yazar / Corresponding Author: Sorumlu Yazar: Elif Yağmur Gür¹

Gönderim Tarihi / Received: 15.01.2020

Kabul Tarihi / Accepted: 07.05.2020

DOI: 10.34087/cbusbed.675299

Öz

Giriş ve Amaç: Bu çalışma ülkemizde obezite oranının en yüksek ve en düşük olduğu illerde eğitim gören ebelik öğrencilerinin obez gebelere ilişkin ön yargılarını belirlemek amacıyla yapılmıştır.

Gereç ve Yöntemler: Tanımlayıcı ve karşılaştırmalı tasarımda olan bu araştırma Mart-Haziran 2017 tarihleri arasında Adana-nüfusu en şişman (n:141) ve Erzurum- nüfusu en zayıf (n:161) illerinde bulunan sağlık bilimleri fakültelerinin 2., 3. ve 4. sınıfta eğitim gören 302 ebelik bölümü öğrencisi ile yürütülmüştür. Veriler “Kişisel Bilgi Formu”, ve “GAMS-27 Obezite Önyargı Ölçeği” kullanılarak toplanmıştır. Verilerin değerlendirilmesinde sayı, yüzdelik dağılım, ortalama, ANOVA, ki kare, Kruskal Wallis ve bağımsız gruplarda t testi kullanılmıştır.

Bulgular: Araştırmada Erzurum ilindeki öğrencilerin GAMS-27 Obezite Önyargı Ölçek toplam puan ortalaması $73,01 \pm 7,87$ olup, öğrencilerin %72,7’si ön yargıya eğilimli bulunurken; Adana ilindeki öğrencilerin ise ölçek toplam puan ortalaması $79,20 \pm 9,98$ ve öğrencilerin %51,8’i ön yargıya eğilimli olarak bulunmuştur. Öğrencilerin Tanıtıcı Özelliklerine Göre GAMS-27 Ölçek Puan Ortalamasının Karşılaştırılması değerlendirildiğinde ise Erzurum ili için yaş, sınıf, beslenme şekli, Adana ili için sadece stajlarda fazla kilolu/obez gebelerle karşılaşma durumu arasında istatistiksel olarak anlamlı fark belirlenmiştir.

Sonuç: Araştırmada her iki ildeki öğrencilerin ölçek toplam puanları birbirine yakın bulunmuştur. Fakat nüfusu şişman olan ildeki öğrencilerin daha fazla ön yargılı olduğu görülmüştür. Erzurum’daki öğrencilerin ön yargılarını yaş, sınıf ve beslenme şekli etkilerken; Adana’daki öğrencilerin ön yargılarını sadece stajlarda fazla kilolu/obez gebelerle karşılaşmaları etkilemiştir.

Anahtar Kelimeler: Ebe, gebe, obezite, önyargı, öğrenci

Abstract

Objective: This study was carried out to determine the prejudices of midwifery students who are educated in the provinces with the highest and lowest obesity rate in our country.

Materials and Methods: This descriptive and comparative study were conducted with 302 midwifery students who are studying in the 2nd, 3rd and 4th grades of the Faculties of Health Sciences in Adana and in Erzurum between March-June 2017. Data were collected using Personal Information Form, GAMS-27 Obesity Prejudice Scale.

Results: It was found that the mean score of GAMS-27 Obesity Prejudice Scale was 73.01 ± 7.87 and 72.7% of the students in Erzurum were tendency to prejudice. On the other hand, the mean total score of the students in Adana was 79.20 ± 9.98 and 51.8% of them were found to tendency to prejudice. As the comparison of GAMS-27 scale average

score according to the descriptive characteristics of students was evaluated, ages, class, diet in Erzurum province were determined statistically significant. However, for Adana province, the case of the students whom meet the overweight / obese pregnant women during internship was found statistically significant.

Conclusion: It has shown that the students' total scores of GAMS-27 in both cities has been found close to each other. However, it has seen that the students in the province, whose population are includes more fat people, have been more prejudiced. The prejudices of the students in Erzurum have been affected by age, class and diet. However, the prejudices of the students in Adana only have affected the overweight/obese pregnant women during their internships.

Key words: Midwife, pregnant women, obesity, prejudice, student

1. Giriş

Tüm toplumlarda çok yaygın görülen obezite diyabet, kalp-damar, kas-iskelet sistemi, dislipidemi ve kanser gibi komorbid hastalıklara yol açarak yaşam kalitesini olumsuz yönde etkilemektedir [1]. Dünya Sağlık Örgütü (DSÖ) tarafından yürütülen MONICA çalışmasında (1999) obezite prevalansında %30 artış olduğu saptanmıştır [2]. “Türkiye Diyabet, Obezite ve Hipertansiyon Epidemiyolojisi Araştırması-I (TURDEP-I)” (2002) sonuçlarında obezite görülme oranı kadınlarda %30, erkeklerde %13 iken toplamda %22,3’tür. Obezite oranı 30’lu yaşlarda artarak, 45-65 yaş aralığında en üst seviyeye ulaşmıştır. Bölgelere göre dağılım incelendiğinde ise doğu bölgelerinde daha az obeziteye rastlanıldığı tespit edilmiştir. Obezite Tanı ve Tedavi Kılavuzu (2014)’ nun aktardığı TURDEP-II’ nin (2010) verilerine göre Türk toplumunda obezite prevalansının %40 artarak %31,2’ye ulaştığı, kadınlarda %34 artarak %44’e yükseldiği bulunmuştur [3-5]. Ayrıca bölgesel olarak obezite sıklığının Doğu Anadolu’da en düşük olduğu, il bazında da obezite oranının en düşük Erzurum, en yüksek Adana olduğu tespit edilmiştir [3-5]. Obezite oranlarının giderek yükselmesi ve toplumdaki yaygınlığının artması, sadece fiziksel değil psikolojik ve sosyal sorunlara da neden olması obeziteyi üzerinde daha derin düşünülmesi gereken önemli bir sağlık sorunu haline getirmiştir.

Toplumda obez bireyler genellikle çirkin, tembel, yemeyi seven, değersiz, özgüveni eksik bireyler olarak damgalanmakta ve kiloları nedeniyle aşağılanmaktadır [1,5]. Yılmaz ve Dinç (2010)’in çalışmasında [6], obez bireylerin normal kilolu bireylere göre arkadaş edinmekte zorlandıkları, kendilerini daha az çekici buldukları ve beden imajları nedeniyle kendilerine güvenmedikleri ve çevreden utandıkları bulunmuştur. Eğitim, iş ve sağlık hizmetleri başta olmak üzere bireylerin bu tarz negatif tutum ve davranışlara maruz kalma durumu obezite önyargısı olarak tanımlanmaktadır [7,8]. Obezite ön yargısı nedeniyle bireyler anksiyete, depresyon gibi psikolojik sorunlar, damgalanma, sosyal dışlanma ve ayrımcılığa maruz kalma gibi sosyal sorunlar yaşamaktadırlar [9,10]. Obez bireylerin fiziksel ve psikolojik sorunların yanında sosyal yaşantılarında da çok büyük zorluklarla karşılaştıkları yapılan çalışmalarda da bildirilmiştir [6,11,12].

Obezite önyargısının en yaygın görüldüğü ortamlardan biri sağlık hizmeti ortamıdır. Obezite oranının 30’lu yaşlarda artmaya başladığı ve kadınlarda artışın daha yüksek olduğu gerçeği göz önünde bulundurulduğunda doğurganlık çağındaki kadınlarda ve gebelerde fazla kilolu/obezite olma oranının giderek arttığı söylenebilir

[13,14]. Böylece bir ebenin fazla kilolu ya da obez bir gebeye bakım verme, doğum yaptırma olasılığı da yükselmektedir. Bütün bunların paralelinde ebe adayları olan öğrencilerin de obez gebelerle karşılaşma potansiyeli artmaktadır.

Literatürde sağlık alanında eğitim gören öğrencilerin obeziteye yönelik önyargılarını incelemek amacıyla yapılan çalışmalarda öğrencilerin obeziteye yönelik olumsuz tutum sergiledikleri görülmektedir. Altun’un (2015) sağlık bilimleri ve ticari bilimler fakültesi öğrencileri ile yaptığı çalışmada öğrencilerin %55,1’inin önyargıya eğilimli, %26,5’inin önyargılı olduğu belirtilmiştir [15]. Sert ve ark (2016) sağlık yüksekokulu öğrencileri ile yaptığı çalışmada öğrencilerin %51,3’ünün önyargıya eğilimli, %23,5’inin önyargılı olduğu saptanmıştır [16]. Pantenburg ve ark. (2012) tıp öğrencileriyle yaptıkları çalışmada ise öğrencilerin tamamına yakınının (%98,9) obez bireylere yönelik olumsuz tutuma ve önyargıya sahip oldukları bulunmuştur [17]. Altınayak ve ark. (2017) ebelik öğrencileri ile yaptığı çalışmada öğrencilerin %69,9’unun önyargıya eğilimli, %10,4’ünün ön yargılı olduğu belirtilmiştir [18].

Obezite ön yargısı hem öğrencilerin ilerleyen iş yaşamlarında mesleki ve kaliteli bakım verme becerilerini olumsuz yönde etkileyecek hem de obez bireylerin sağlık hizmetinden kaçınmalarına, tedavilerini aksatmalarına/geciktirmelerine ve artan sağlık problemlerine neden olacaktır [15,19]. Gebelikte maternal obezitenin hem anne (gestasyonel diyabet, hipertansiyon, sezaryen oranında artış, enfeksiyon, tromboembolik durumlar vb.) hem de bebek sağlığı (spontan düşük, iatrojenik prematürite, maksozomi, doğum travmaları, ileride çocukluk obezitesi vb.) üzerindeki olumsuz etkileri göz önünde bulundurulduğunda [20,21] öğrencilerin obez bireyleri yargılamadan, damgalamadan, ayrımcılık yapmadan kaliteli bakım vermeyi öğrenmesi gerekmektedir. Ayrıca bakım kalitesinin yükseltilmesi toplumun obez gebelere karşı sergiledikleri olumsuz tutum ve davranışların azaltılmasında da etkili olacaktır [22].

Yapılan literatür incelemesinde öğrenciler ve obezite ön yargı arasındaki ilişkiyi inceleyen araştırmalar [6,12,15-17,23] bulunmasına rağmen; öğrencilerin obez gebelere ilişkin ön yargılarını inceleyen sınırlı sayıda [18,24] çalışmaya rastlanılmıştır. Özellikle de bölgesel ya da illerdeki obezite oranları göz önünde bulundurularak ön yargı inceleyen herhangi bir çalışmaya rastlanılmamıştır. Bu nedenle bu çalışma obezite oranı en yüksek ve en düşük ilde eğitim gören ebelik öğrencilerinin obez

gebelere ilişkin ön yargılarını incelemek amacıyla yapılmıştır.

2. Materyal ve Metot

2.1. Araştırma Tipi:

Bu araştırma tanımlayıcı ve karşılaştırmalı tipte bir araştırmadır.

2.2. Yer ve Zaman:

Araştırma Mart-Haziran 2017 tarihleri arasında Adana ve Erzurum ilinde bulunan Sağlık Bilimleri Fakültelerinin Ebellek bölümlerinde yürütülmüştür. Bu iller, Türkiye Endokrinoloji ve Metabolizma Derneği' nin yayınladığı Obezite Tanı ve Tedavi Kılavuzu (2014)'nun aktardığı TURDEP II' nin verilerine göre Türkiye'de en şişman ve en zayıf bireylerin bulunduğu illerdir [5].

2.3. Evren ve Örneklem:

Araştırma evrenini çalışmaya dahil edilen illerdeki Sağlık Bilimleri Fakültelerinde 2016-2017 yılları arasında eğitim gören ebellek bölümü öğrencileri oluşturmuştur. Çukurova Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Ebellek bölümünde 2. Sınıf 51, 3. sınıf 50, 4. sınıf 50 toplam 151 öğrenci bulunmaktadır. Atatürk Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Ebellek bölümünde 2. sınıf 91, 3. sınıf 83, 4. sınıf 60 toplam 234 öğrenci bulunmaktadır. Araştırmada örneklem seçimine gidilmeden tüm evrene ulaşılmaya çalışılmış ve araştırma örneklemini araştırmaya katılmayı kabul eden Adana (n=141) ve Erzurum (n=161) illerinde eğitim gören toplam 302 ebellek bölümü öğrencisi oluşturmuştur. Öğrenciler 2. sınıftan itibaren uygulamalarda gebelerle bir araya gelmeye başladığı için fakültelerin 1. sınıf öğrencileri araştırmaya dahil edilmemiştir.

2.4. Verilerin Toplanması:

Araştırmanın verileri araştırmacılar tarafından hazırlanan Anket formu ve GAMS 27-Obezite Önyargı Ölçeği kullanılarak ilgili fakültelerin ebellek bölümünde okuyan ve araştırmaya katılmaya gönüllü olan öğrenciler ile yüz yüze görüşme tekniği ile toplanmıştır. Görüşmeler her bir kişi için yaklaşık 5-10 dakika sürmüştür.

2.4.1. Anket formu:

Anket formu, yaş, kilo, boy, beslenme şekli, kilo yönünden kendini nasıl tanımladığı, hayatının herhangi bir döneminde obez olma durumu, çevresinde obez birey olma durumu vb. sosyo-demografik özellikleri içeren toplam 11 sorudan oluşmaktadır.

2.4.2. GAMS 27-Obezite Önyargı Ölçeği:

Ercan, Akçil, Kızıltan ve Altun tarafından (2015) sağlık eğitimi almakta olan bireylerin obezite önyargılarının olup olmadığını ölçebilmek amacıyla geliştirilen ölçek tek boyutlu beşli Likert tiptedir. Ölçek "kesinlikle katılıyorum", "katılıyorum", "kararsızım", "katılmıyorum" ve "kesinlikle katılmıyorum" şeklinde derecelendirilmiştir. Ölçek 15'i olumsuz, 12'si olumlu toplam 27 maddeden oluşmaktadır. Olumlu maddeler "kesinlikle katılıyorum" seçeneğinden başlamak üzere 5'den 1'e doğru olumsuz maddeler ise "kesinlikle katılıyorum" seçeneğinden başlamak üzere 1'den 5'e doğru puanlanmıştır. Ölçeğin puan sınıflaması ve ölçekten alınabilecek puanlar ilgili özellikler Tablo 1'de sunulmuştur [25]. Ölçekten alınan toplam puan azaldıkça

bireyler obeziteye karşı önyargısız, puan arttıkça obeziteye karşı ön yargılı olarak değerlendirilmektedir. Ölçeğin cronbach-alfa katsayısı 0.84'tür [24].

Tablo 1. Ölçeğin Puan Sınıflaması ve Ölçekten Alınabilecek Puanlar ile İlgili Özellikler

GAMS-27 Obezite Ön yargı Ölçeği Puan Sınıflaması	Puan
Ön yargısız	≤68.00
Ön yargıya eğilimli	68.01-84.99
Ön yargılı	≥85.00
Alınabilecek min-max puanlar	27-135

Bu çalışmada ise 0.72 bulunmuştur.

2.5. Verilerin Değerlendirilmesi:

Veriler SPSS 18.0 paket programı ile değerlendirilmiştir. Verilerin değerlendirilmesinde sayı, yüzde, ki kare, Anova, Kuruskal Wallis, Bağımsız gruplarda t testi kullanılmıştır.

2.6. Araştırmanın Güçlük ve Sınırlılıkları:

Araştırmanın sadece ilgili fakültelerin ebellek bölümü öğrencileri ile yapılmış olması araştırmanın sınırlılığını oluşturmaktadır.

2.7. Araştırmanın Etik Yönü:

Araştırmaya başlamadan önce Erzurum Atatürk Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Etik Kurul Başkanlığı'ndan onay (2017/03/04) alınmıştır. Araştırma verilerini toplamaya başlamadan önce; katılımcılara araştırma hakkında bilgi verilerak araştırmaya ilişkin soruları yanıtlanmıştır. Katılımcıların sözel onayları alınarak "Bilgilendirilmiş Onam İlkesi", istedikleri zaman araştırmadan çekilebilecekleri belirtilerek "Özerklik İlkesi", bireysel bilgilerin araştırmacı ile paylaşıldıktan sonra korunacağı söylenerek "Gizlilik ve Gizliliğin Korunması ilkesi", elde edilen bilgilerin ve cevaplayanın kimliğinin gizli tutulacağı belirtilerek "Kimliksizlik ve Güvenlik ilkesi" yerine getirilmiştir.

3. Bulgular

Öğrencilerin tanıtıcı özelliklerinin dağılımı incelendiğinde; Adana ilindeki öğrencilerin %56,0'ının 21-23 yaş aralığında, %36,9'unun son sınıf öğrencisi, %83,7'sinin gelir durum algısını orta düzeyde olduğu, %58,9'unun ailesi ile evde kaldığı, %46,1'inin ev yemekleri ile beslendiği, %80,9'unun BKİ' sinin normal olduğu, %65,2'sinin vücut ağırlığı algısının normal olduğu, %86,5'inin geçmişte fazla kilolu/obezite olma durumunun olmadığı ama %34,8'inin fazla kilolu/obez yakını olduğu, yakınlık derecesinin %40,8 arkadaş olduğu ve %67,4'ünün stajlarda fazla kilolu/obez gebelerle karşılaştığı bulunmuştur. (Tablo 2).

Erzurum ilindeki öğrencilerin %63,3'ünün 21-23 yaş aralığında, %37,3'ünün 3.sınıf öğrencisi, %88,2'sinin gelir durum algısının orta düzeyde olduğu, %52,8'inin ailesi ile evde kaldığı, %41,0'mın yurt yemekleri ile beslendiği, %79,5'inin BKİ' sinin, %68,3'ünün vücut ağırlığı algısının normal olduğu, %81,4'ünün geçmişte

fazla kilolu/obezite olma durumunun olmadığı ama %45,3'ünün fazla kilolu/obez yakını olduğu, yakınlık derecesinin %48,0 aile olduğu ve %62,7'sinin stajlarda fazla kilolu/obez gebelerle karşılaştığı bulunmuştur (Tablo 2).

Tablo 2'de görüldüğü gibi illere göre öğrencilerin tanıtıcı özellikleri karşılaştırılması değerlendirildiğinde; en şişman ve en zayıf il ile öğrencilerin tanıtıcı özellikleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmamıştır ($p>0.05$).

Tablo 2. Öğrencilerin Tanıtıcı Özelliklerinin Karşılaştırılması

Tanıtıcı Özellikler (n=302)	Nüfusu En Şişman ve En Zayıf İller				Toplam		Test ve p değeri
	Adana (n=141)		Erzurum (n=161)		n	%	
	n	%	n	%			
Yaş							
18-20	45	31.9	51	31.7	96	31.8	$X^2= 5.24$ $p=0.07$
21-23	79	56.0	102	63.3	181	59.9	
24-26	17	12.1	8	5.0	25	8.3	
Sınıf							
2	42	29.8	57	35.4	99	32.8	$X^2=3.21$ $p=0.20$
3	47	33.3	60	37.3	107	35.4	
4	52	36.9	44	27.3	96	31.8	
Gelir Durumu Algısı							
İyi	23	16.3	19	11.8	42	13.9	$X^2=1.27$ $p=0.25$
Orta	118	83.7	142	88.2	260	86.1	
Kalınan Yer							
Devlet yurdu	35	24.8	46	28.6	81	26.8	$X^2=1.34$ $p=0.71$
Özel yurt	10	7.1	15	9.3	25	8.3	
Aile ile evde	83	58.9	85	52.8	168	55.6	
Arkadaşlar ile evde	13	9.2	15	9.3	28	9.3	
Beslenme Şekli							
Fast-food	21	14.9	33	20.5	54	17.8	$X^2=2.42$ $p=0.30$
Ev yemekleri	65	46.1	62	38.5	127	42.1	
Yurt yemekleri	55	39.0	66	41.0	121	40.1	
BKİ							
Zayıf (18.49 ve altı)	16	11.3	14	8.7	30	9.9	$X^2=1.76$ $p=0.41$
Normal (18.5- 24.99)	114	80.9	128	79.5	242	80.2	
Hafif Şişman (25.0 - 29.99)	11	7.8	19	11.8	30	9.9	
Vücut Ağırlığı Algısı							
Zayıf	29	20.6	21	13.1	50	16.6	$X^2=3.57$ $p=0.17$
Normal	92	65.2	110	68.3	202	66.8	
Şişman	20	14.2	30	18.6	50	16.6	
Geçmişte Fazla Kilolu/Obezite Olma Durumu							
Evet	19	13.5	30	18.6	49	16.2	$X^2=1.47$ $p=0.22$
Hayır	122	86.5	131	81.4	253	83.8	
Fazla Kilolu/Obez Yakını Olma Durumu							
Var	49	34.8	73	45.3	122	40.4	$X^2=3.50$ $p=0.06$
Yok	92	65.2	88	54.7	180	59.6	
Yakınlık Derecesi	(n=49)		(n=73)		51	41.8	$X^2=3.65$ $p=0.16$
Aile	16	32.7	35	48.0			
Akraba	13	26.5	19	26.0			
Arkadaş	20	40.8	19	26.0			
Stajlarda Fazla Kilolu/Obez Gebelerle Karşılaşma Durumu							
Evet	46	32.6	60	37.3	106	35.1	$X^2=0.71$ $p=0.40$
Hayır	95	67.4	101	62.7	196	64.9	

X^2 : ki-kare testi

Tablo 3'te öğrencilerin GAMS-27 obezite önyargı ölçeği puan sınıflaması ve ölçek toplam puan ortalamasının karşılaştırılması incelendiğinde, Adana ilindeki öğrencilerin %51,8'inin ön yargıya eğilimli ve ölçek toplam puan ortalaması 79,20±9,98, Erzurum ilindeki

öğrencilerin %72,7'sinin ön yargıya eğilimli ve ölçek toplam puan ortalaması 73,01±7,87 bulunmuştur. İllere göre öğrencilerin obezite önyargı ölçeği puan ortalaması karşılaştırıldığında aradaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olduğu belirlenmiştir (Tablo 3, p=0.00).

Tablo 3. Öğrencilerin GAMS-27 Obezite Önyargı Ölçeği Puan Sınıflaması ve Ölçek Toplam Puan Ortalamasının Karşılaştırılması

	Puan Sınıflaması	İller				Test ve p değeri
		Adana		Erzurum		
		n	%	n	%	
Obezite Önyargı Ölçeği	Önyargısız (68.00 ve altı)	21	14.9	44	27.3	$X^2=64.28$ $p=0.00$
	Önyargıya Eğilimli (68.01-84.99)	73	51.8	117	72.7	
	Önyargılı (85.00 ve üstü)	47	33.3	-	-	
	Toplam Puan Ortalaması	79.20±9.98		73.01±7.87		$t=8.29$ $p=0.00$

X²: ki-kare testi

Tablo 4'te öğrencilerin tanıtıcı özelliklerine göre GAMS-27 obezite ön yargı ölçeği ölçek toplam puan ortalamasının karşılaştırılması incelendiğinde; Erzurum ilinde tanıtıcı özelliklerden yaş, sınıf, beslenme şekli ile ölçek toplam puan arasında; Adana ilinde tanıtıcı özelliklerden sadece stajlarda fazla kilolu/obez gebelerle karşılaşma durumu ile ölçek toplam puan arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olduğu bulunmuştur (p<0.05).

4.Tartışma

Son yıllarda obezitenin fiziksel ve psikolojik sorunlarla bağlantısının yanında sosyal problemlerle olan ilişkisi dikkat çekmektedir. Obezite ön yargısının en sık görüldüğü alanlardan biri olan sağlık alanında hizmet sunan profesyonellerinin obez bireylere karşı daha olumlu tutum ve davranış sergileyebilmeleri önem arz etmektedir. Bu durumun çözümünde de eğitim ve farkındalık ön plana çıkmaktadır. Eğitime bireylerin yaşları ilerlemeden ve önyargıları kökleşmeden öğrencilik dönemlerinde yer verilmesi gelecekte kişilerarası ilişkilerde iletişimi kolaylaştıracak, ön yargıya eğilimi azalacaktır. Obezite oranı en yüksek ve en düşük ilde eğitim gören ebelik öğrencilerinin obez gebelere ilişkin ön yargılarını incelemek amacıyla yürütülen bu çalışmanın sonucunda elde edilen veriler ilgili literatür bulguları ile tartışılmıştır.

İllere göre öğrencilerin obezite ön yargı ölçeği puan sınıflaması incelendiğinde, Adana ilindeki öğrencilerin

%51,8'inin, Erzurum ilindeki öğrencilerin %72,7'sinin ön yargıya eğilimli olduğu; illere göre öğrencilerin ölçek toplam puan ortalamasının karşılaştırıldığında ise Adana ilindeki öğrencilerin ölçek toplam puan ortalaması (79.20±9.98) Erzurum ilindeki öğrencilerden (73.01±7.87) yüksek bulunmuştur. Bu farklılığın nedeni Erzurum ilindeki öğrencilerin obez gebeler ile daha az karşılaşması olabilir. Tecrübesizlik insanda birtakım önyargıların oluşmasına neden olabilir. Bu nedenle özellikle sağlık alanında eğitim alan öğrencilerin her konuda tecrübe edinmesi o konu ile ilgili olumsuz önyargıların oluşmasını engelleyebilir, Adana ilindeki öğrencilerde bu durum gözlenmiştir. Literatür incelendiğinde; Altun'un (2015) çalışmasında öğrencilerin yarısından biraz fazlasının (%55,1) önyargıya eğilimli olduğu [15], Altınayak ve ark. (2017) yaptığı çalışmada öğrencilerin %69,9'u önyargıya eğilimli ve ölçek toplam puan ortalamasının 74.51±8.46 olduğu belirlenmiştir [18]. Sert ve ark (2016) yaptığı çalışmada öğrencilerin, %51,3'ünün önyargıya eğilimli olduğu ve ölçek toplam puan ortalamaları 78.55±10.20 saptanmıştır [16]. Soto et al yaptığı çalışmada (2014) sağlık bilimleri öğrencilerinin psikoloji alanındakilere göre obez kişilere karşı daha fazla olumsuz tutum sergiledikleri bulunmuş, sağlık profesyonellerinin fazla kilolu/obez bireylere karşı tutumlarını olumlu yönde geliştirmeleri gerektiği vurgulanmıştır [26]. Usta ve ark (2015) yaptığı çalışmada sağlık hizmetleri meslek yüksek okulu öğrencileri

Tablo 4. Öğrencilerin Tanıtıcı Özelliklerine Göre GAMS-27 Obezite Önyargı Ölçek Toplam Puan Ortalamasının Karşılaştırılması

Tanıtıcı Özellikler (n=302)	Adana $\bar{X} \pm SS$	Erzurum $\bar{X} \pm SS$
Yaş 18-20 21-23 24-26 Test ve p değeri	80.00±8.09 78.93±10.61 78.29±11.70 KW=0.68 p=0.71	71.70±8.54 74.15±6.97 66.75±10.71 KW=6.48 p=0.04
Sınıf 2 3 4 Test ve p değeri	78.02±7.98 82.02±11.15 77.59±9.90 F=2.93 p=0.06	70.64±9.00 75.20±6.51 73.09±7.23 F=5.15 p=0.01
Gelir Durumu Algısı İyi Orta Test ve p değeri	78.00±9.95 79.43±9.99 Z=-0.32 p=0.75	70.84±7.48 73.30±7.89 Z=-1.48 p=0.14
Kalınan Yer Devlet yurdu Özel yurt Aile ile evde Arkadaşlar ile evde Test ve p değeri	79.62±11.41 83.70±6.05 78.09±9.63 81.61±9.82 KW=4.00 p=0.26	74.93±6.09 71.86±7.42 72.25±8.30 72.53±10.11 KW=3.54 p=0.31
Beslenme Şekli Fast-food Ev yemekleri Yurt yemekleri Test ve p değeri	81.57±8.18 80.00±10.07 77.34±10.29 KW=4.73 p=0.09	73.27±7.82 72.96±8.59 72.92±7.27 F=2.87 p=0.02
BKİ Zayıf (18.49 ve altı) Normal (18.5- 24.99) Hafif Şişman (25.0 - 29.99) Test ve p değeri	81.57±8.18 80.00±10.07 77.34±10.29 KW=3.02 p=0.22	71.14±8.66 73.30±7.86 72.42±7.47 KW=1.11 p=0.57
Vücut Ağırlığı Algısı Zayıf Normal Şişman Test ve p değeri	79.65±10.32 78.96±10.39 79.60±7.54 KW=0.22 p=0.90	73.52±7.21 72.99±8.27 72.73±6.95 KW=0.44 p=0.80
Geçmişte Fazla Kilolu/Obezite Olma Durumu Evet Hayır Test ve p değeri	80.84±9.61 78.94±10.03 Z=-0.75 p=0.45	71.73±8.02 73.30±7.83 t=0.01 p=0.94
Fazla Kilolu/Obez Yakını Olma Durumu Var Yok Test ve p değeri	78.08±10.00 79.79±9.95 t=0.03 p=0.86	71.56±8.43 74.21±7.19 t=1.32 p=0.25
Yakınlık Derecesi Aile Akraba Arkadaş Test ve p değeri	79.87±12.24 75.00±7.92 78.65±9.22 KW=1.44 p=0.49	71.51±7.16 73.63±7.84 69.57±10.83 KW=1.91 p=0.38
Stajlarda Fazla Kilolu/Obez Gebelerle Karşılaşma Durumu Evet Hayır Test ve p değeri	80.073±10.82 77.39±7.70 t=8.49 p=0.00	72.68±7.80 73.56±8.00 t=0.01 p=0.97

KW: Kruskal Wallis Testi

arasında obeziteye karşı negatif bir tutumun hakim olduğu görülmüştür [12]. Yıkar ve ark. (2019) çalışmasında hemşirelik bölümü okuyan öğrencilerin obez gebelere karşı önyargılı ve ön yargıya eğilimli olduğu belirlenmiştir [24]. Bu çalışmalar araştırma bulgusuyla benzerlik göstermektedir. Önemi ve mücadelesi her geçen gün artan obeziteye karşı ön yargıya eğilimli olan öğrencilerin obezitenin nedenlerini ve önemini iyi kavrayamadıkları için olumsuz tutum ve davranış sergilemeye meyilli oldukları düşünülmektedir. Öğrencilerin yaşlarına göre obezite ön yargı ölçeği GAMS-27 puan ortalamaları incelendiğinde; yaşlara göre puan ortalamaları arasındaki fark Adana ili için istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur (p<0.05). Her iki ilde de 24-26 yaş aralığında ölçek puan ortalamalarının en düşük olduğu görülmektedir. Öğrencilerin yaşları arttıkça obezite ön yargı ölçeği GAMS-27 puan ortalaması azalmaktadır. Soto ve ark. (2014) yaptığı çalışmada yaş ile obez bireylere karşı inanç ölçeği arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmamıştır [26]. Usta ve ark (2015) yaptığı çalışmada da obezite ilişkin tutumların yaş faktöründen etkilenmediği bulunmuştur [12].

Öğrencilerin sınıf düzeyine göre obezite ön yargı ölçeği GAMS-27 puan ortalamaları incelendiğinde her iki ilde de 4. sınıf puan ortalamalarının (Adana=77,59±9,90 Erzurum=73,09±7,23) en düşük olduğu görülmektedir. Sınıf düzeyine göre GAMS-27 puan ortalamaları arasındaki fark Adana ili için istatistiksel olarak anlamlı değilken, Erzurum ili için istatistiksel olarak anlamlıdır. Altun (2015) ve Uluöz (2016) çalışmalarında bu araştırma bulgusuyla benzer olarak 4. sınıf öğrencileri daha düşük ölçek puan ortalamasına ve obez bireylere yönelik daha olumlu tutum ve davranışa sahip oldukları bulunmuştur [15,23]. Literatürde sınıf düzeyi ile obezite ön yargı olma arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olmadığı çalışmaları da bulunmaktadır [16,24]. Son sınıf öğrencilerin diğer sınıflardaki öğrencilere göre daha fazla hastane uygulamalarına katılması obez gebelerle karşılaşma sıklığını da artırmaktadır. Ayrıca sınıfla paralel yaşlarındaki artışla daha da olgunlaştıklarını, farkındalıklarının arttığını söyleyebiliriz. Böylece öğrenciler obez gebelere ön yargılı yaklaşmak yerine ortaya çıkabilecek sorunlarda gebelerin nasıl baş edebileceğine odaklanmış, daha etkin ve kaliteli bakım verebilmeye hedeflemiş olabilirler. Araştırma kapsamında Erzurum ilindeki öğrencilerin beslenme şekli ile obezite ön yargı ölçek toplam puan arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olduğu bulunmuştur (p=0.02). Bu ildeki öğrencilerin büyük bir bölümü ev ve yurt ortamında daha sağlıklı beslenmektedir. Fast food ile beslenen öğrencilerin obezite ön yargı puan ortalamaları diğer beslenme şekillerini benimseyenlere göre daha yüksektir. Beslenme tarzındaki değişikliklerin obezite prevalansını ve obezite ön yargısını arttıran faktörlerden biri olduğu görülmektedir. Sağlıklı beslenme tarzının benimsenmesi daha fazla kilolu ve obez bireylere karşı tutumların olumlu yönde değişmesini sağlamış olabilir. Literatürde

beslenme şeklinin obeziteye karşı önyargılı olma durumunu etkilemediğini gösteren çalışmalar da bulunmaktadır [16,18].

Öğrencilerin stajda fazla kilolu/obez gebelerle karşılaşma durumuna göre obezite ön yargı ölçeği GAMS-27 puan ortalaması incelendiğinde; Adana ilinde stajda fazla kilolu/obez gebelerle karşılaşan öğrencilerin GAMS-27 puan ortalaması (80,073±10,82) karşılaşmayan öğrencilere (77,39±7,70) göre daha yüksek bulunmuştur. Bu bulgu, Adana ilinin iller arasında en yüksek obezite oranına sahip olduğu gerçeği göz önünde bulundurulduğunda öğrencilerin obez gebelerle karşılaşma olasılığı artmakta bu durum da onlar üzerinde negatif etki yaratarak obez gebelere karşı ön yargılı bir tutum sergilemelerine neden olabileceği düşünülmüştür. Erzurum ilinde ise stajda fazla kilolu/obez gebelerle karşılaşan öğrencilerin obezite ön yargı ölçeği puan ortalaması (72,68±7,80) karşılaşmayan öğrencilerinkinden (73,56±8,00) daha düşük olup stajda fazla kilolu/obez gebelerle karşılaşma durumu ile obezite ön yargı ölçeği puan ortalaması arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olmadığı bulunmuştur. Soto ve ark. (2014) çalışmasında da obez bireylerle iletişim halinde olma ile obez bireylere karşı inanç ortalaması arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olmayıp bu araştırma bulgusuyla benzerlik göstermektedir [26]. Sert ve ark [16] ve Altınayak ve ark. [18] yaptığı çalışmalar da bu bulgu ile paralellik göstermektedir.

5. Sonuç

Sonuç olarak, bu çalışmada hem obezite oranı hem en yüksek hem de en düşük ilde eğitim gören ebelik öğrencilerinin ölçek toplam puan ortalaması birbirine yakın olup öğrencilerin yarısından fazlasının obez gebelere karşı ön yargıya eğilimli oldukları bulunmuştur. Erzurum ilindeki öğrencilerin ön yargılarını tanımlayıcı özelliklerden yaş, sınıf ve beslenme şekli etkilerken; Adana ilindeki öğrencilerin ön yargılarını sadece stajlarda fazla kilolu/obez gebelerle karşılaşma faktörü etkilemiştir.

Toplumda obezite önyargısını azaltmaktaki öncelikli hedef; obez bireylerle çalışma hayatının her aşamasında karşılaşacak olan sağlık eğitimi öğrencilerinin önyargısız tutumlar geliştirmelerini sağlamaktır. Farkındalığı arttırmak ve ön yargıya karşı tutumların olumlu yönde şekillenebilmesi için ders müfredatında obezitenin fiziksel ve psikososyal yansımalarına ve obez bireylerin toplum tarafından kabulünü ve benimsenebilirliğini arttıracak çeşitli empati yöntemlerine, ön yargıları değiştirmede video filmlerin, yazılı ve görsel materyallerin, rol-play'lerin, drama çalışmalarının yer aldığı eğitimsel müdahalelerine yer verilmelidir. Obzitenin nedenleri daha iyi anlaşılırsa öğrencilerin obeziteye karşı olan ön yargısı azaltılabilir, obez bireylere karşı daha fazla olumlu tutum ve davranışlar sergilenebilir ve onlara daha kaliteli bakım sunulabilir. Hizmet verilen ortamdaki bazı malzeme ve ekipmanların obez bireylere uygun olmaması hem sağlık çalışanının çalışmasını güçleştirecek, önyargılarının ve olumsuz

tutumlarının artmasına neden olacak hem de obez bireylerin utanıp, huzursuz olmasına ve sağlık hizmeti almaktan kaçınmasına neden olacaktır. Bu nedenle hizmet verilecek ortamın fiziksel yapısının da her hastanın/bireyin rahat olabileceği biçimde dizayn edilmesi gerekmektedir.

6. Teşekkür

Araştırmaya katılmayı kabul eden, katkı sağlayan tüm öğrenci ebelere teşekkür ederiz.

7. Bilgilendirme

Makale, 3. Uluslararası 4.Ulusal Ebelik Kongresi, 22-24 Eylül 2017'de Ankara'da sözel bildiri olarak sunulmuştur.

Referanslar

1. Balcıoğlu, İ, Başer, S.Z. Obezitenin psikiyatrik yönü, *İÜ Cerrahpaşa Tıp Fakültesi Sürekli Tıp Eğitimi Etkinlikleri Sempozyum Dizisi*, 2008, 62(1), 341-348
<http://www.ctf.istanbul.edu.tr/stek/pdfs/62/6232.pdf>
2. Molarius, A, Seidell, JC, Sans, S, Toumlehto, J, Kuulasmaa, K, 1999, Varying Sensitivity of Waist Action Levels to Identify Subjects with Overweight or Obesity in 19 Populations of the WHO Monica Project, *The Journal of Clinical Epidemiology*, 52 (12), 1213-1224, [https://doi.org/10.1016/S0895-4356\(99\)00114-6](https://doi.org/10.1016/S0895-4356(99)00114-6)
3. Türkiye Obezite Cerrahisinin Obezite Tedavisindeki Yeri. 1. Baskı. Ankara: Sağlık Teknolojisi Değerlendirme Daire Başkanlığı 2014. <http://www.hta.gov.tr/pdf/Obezite%20Cerrahisi%20Rapor%2025%2004%202014.pdf>, Erişim [17.09.2018]
4. Satman, İ, Yılmaz, T, Sengu, A, Salman, S, Salman, F, Uygur, S. Population-based study of diabetes and risk characteristics in Turkey results of the Turkish diabetes epidemiology study (TURDEP), *Diabetes Care*, 2002, 25(9), 1551-1556. <https://doi.org/10.2337/diacare.25.9.1551>
5. Türkiye Endokronoloji ve Metabolizma Derneği, Obezite Tanı ve Tedavi Klavuzu, 6. Baskı, Ankara, 2018. http://www.temd.org.tr/admin/uploads/tbl_gruplar/20180525144116-2018-05-25tbl_gruplar144108.pdf, Erişim [12.01.2019]
6. Yılmaz, CY, Dinç, ZF, Beden eğitimi ve Spor Yüksekokulu'nda öğrenim gören genç kadın ve erkek öğrencilerin kilofobi düzeylerinin karşılaştırılması, *Sportre Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 2010, VIII (1), 29-34. <http://dergiler.ankara.edu.tr/dergiler/17/1534/16847.pdf>
7. Pakar, M, Psikolojik açıdan önyargı ve ayrımcılık, 1. Baskı, İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları, 2012 <http://secbir.org/images/haber/2011/01/04-murat-pakar-1.pdf> Erişim [17.08.2018]
8. Welborn, SE, Comparison of obesity bias, attitudes, and beliefs among undergraduate dietetic students, dietetic interns and practicing registered dietitians, [Thesis] Department of Allied Health Science, East Tennessee State University, 2013.
9. Brown, I. Nurses' attitudes towards adult patients who are obese: Literature review, *Journal of Advanced Nursing*, 2006, 53(2), 221-232 DOI: 10.1111/j.1365-2648.2006.03718.x
10. Hansson, L.M, Rasmussen, F, Attitudes towards obesity in the Swedish general population: The role of one's own body size, weight satisfaction, and controllability beliefs about obesity, *Body image*, 2014, 11(1), 43-50, DOI: 10.1016/j.bodyim.2013.10.004
11. Poon, MY, Tarrant, M, Obesity: Attitudes of undergraduate student nurses and registered nurses. *Journal of Clinical Nursing*, 2009, 18(16), 2355-2365, DOI: 10.1111/j.1365-2702.2008.02709.x
12. Usta, E, Acar, K, Aygin, D. Sağlık hizmetleri meslek yüksekokulu öğrencilerinin obeziteye ilişkin tutumları, *Electronic Journal of Vocational Colleges- UMYOS* 2015, Özel Sayısı, 46-53.
13. Ehrenberg, HM, Dierker, L, Milluzzi, C, Mercer, BM, Prevalence of maternal obesity in an urban area, *American Journal of Obstetrics and Gynecology*, 2002, 187(5), 1189-1193, <https://doi.org/10.1067/mob.2002.127125>
14. La Coursiere, DY, Bloebaum, L, Duncan, JD, Varner, MW, Population-based trends and correlates of maternal overweight and obesity, Utah 1991- 2001, *American Journal of Obstetrics and Gynecology*, 2005, 192(3), 832-839, <https://doi.org/10.1016/j.ajog.2004.11.034>
15. Altun, S, Üniversite öğrencilerinin obeziteye ilişkin önyargılarının belirlenmesi. [Yüksek Lisans Tezi], Başkent Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Beslenme ve Diyetetik Anabilim Dalı, Ankara, 2015.
16. Sert, H, Seven, A, Çetinkaya, S, Pelin, M, Aygin, D, Sağlık yüksekokulu öğrencilerinin obezite ön yargı düzeylerinin değerlendirilmesi, *Online Türk Sağlık Bilimleri Dergisi*, 2016, 1(4), 9-17. <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/287395>
17. Pantenburg, B, Sikorski, C, Lupp, M, Schomerus, G, Könign, H.H, Werner, P et al, Medical students' attitudes towards overweight and obesity, *PLoS One*, 2012, 7(11), 1-8. <https://doi.org/10.1371/journal.pone.0048113>
18. Altınayak Öztürk, S, Gür, EY, Ejder Apay, S, Özkan, H, Ebelik Öğrencilerinin Obez Gebelere Karşı Önyargısı. *Anadolu Hemşirelik ve Sağlık Bilimleri Dergisi*, 2017, 20(3), 201-207, <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/771753>
19. Altun, S, Ercan, A. Obezite önyargısı. *Türkiye Klinikleri Nutrition and Dietetics- Special Topics*, 2016, 2(1), 17-22.
20. Yanikkerem, E, Mutlu, S, Maternal obezitenin sonuçları ve önleme stratejileri, *TAF Preventive Medicine Bulletin*, 2012, 11(3), 353-364, <http://dx.doi.org/10.5455/pmb.1-1325850422>
21. Templeton, A. Obesity and women's health. *Facts, Views & Vision in ObGyn*, 2014, 6(4), 175-176.
22. Crandal, CS, Martinez, R, Culture, ideology, and antifat attitudes. *Personality and Social Psychology Bulletin*, 1996, 22(11), 1165-1176.
23. Uluöz, E, Beden eğitimi ve spor yüksekokulu öğrencilerinin obez bireylere karşı tutum düzeylerinin sınıf değişkenine ve bazı değişkenlere göre karşılaştırılması, *Uluslararası Spor, Egzersiz ve Antrenman Bilimi Dergisi*, 2016, 2(4), 124-36. <https://doi.org/10.18826/useabd.267101>
24. Yıkar Karaçay, S, Var, E, Ejder Apay, S, Nazik, E, Hemşirelik öğrencilerinin obez gebelere karşı ön yargı düzeylerinin belirlenmesi, *Ebelik ve Sağlık Bilimleri Dergisi*, 2019, 2(1), 1-7 <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/765626>
25. Ercan, A, Akçil Ok, M, Kızıltan, G, Altun, S, Sağlık bilimleri öğrencileri için obezite önyargı ölçeğinin geliştirilmesi: GAMS-27 obezite önyargı ölçeği. *Uluslararası Hakemli Beslenme Araştırmaları Dergisi*, 2015, 03(02), 29-43, Doi: 10.17362/DBHAD.2015310322
26. Soto, L, Armendariz-Anguiano, A, Bacardi-Gascon, M, Cruz, A, Beliefs, Attitudes and phobias among mexican medical and psychology students towards people with obesity, *Nutricion Hospitalaria*, 2014, 30(1), 37-41, doi: 10.3305/nh.2014.30.1.7512.

<http://edergi.cbu.edu.tr/ojs/index.php/cbusbed> isimli yazarın CBU-SBED başlıklı eseri bu Creative Commons Atıf-GayriTicari4.0 Uluslararası Lisansı ile lisanslanmıştır.

